

คุณค่าด้านการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ Communication Value of Key Audit Matters of Companies Listed on Market for Alternative Investment

กัณฐิรัตน์ บุญยีน¹ จอมใจ แซ่มเพชร² และ กุลสิริ ไคว์สุวรรณ³
Kanteerat Boonyuen,¹ Jomjai Sampet² and Kunsiree Kowsuvon³

Article History

Receive: February 7, 2020

Revised: March 24, 2021

Accepted: March 26, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี และศึกษาเปรียบเทียบคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีปีแรกและปีถัดมาของบริษัทจดทะเบียนในตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์คือ ข้อมูลจากงบการเงินและหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีฉบับภาษาอังกฤษของบริษัทจดทะเบียนในตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 ถึงปี พ.ศ.2560 การศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี ใช้ข้อมูลจากรายงานของผู้สอบบัญชีปี พ.ศ.2559-2560 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2558 ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีปีแรกและปีถัดมา ใช้ข้อมูลปี พ.ศ.2559 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2560 คุณค่าด้านการสื่อสารวัดจากโทนของเนื้อหาและความสามารถในการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ อ่านง่ายกว่าและมีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ซึ่งหมายความว่า เรื่องสำคัญในการตรวจสอบนั้นมีคุณค่าด้านการสื่อสาร นอกจากนั้นยังพบว่า ความสามารถในการอ่านและโทนของเนื้อหาของรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในปีแรกและถัดมาไม่แตกต่างกัน ซึ่งหมายถึงคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีปีแรกและปีถัดมาไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาจึงให้ข้อมูลที่ประโยชน์แก่ผู้สอบบัญชี สภาวิชาชีพบัญชีฯ และหน่วยงานอื่นๆ ผู้สอบบัญชีควรจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย นอกจากนั้น ผู้สอบบัญชียังควรพิจารณาถึงโทนของข้อความในรายงานว่าได้สะท้อนสิ่งที่ต้องการจะสื่อสารอย่างแท้จริงหรือไม่ สภาวิชาชีพบัญชีฯ สามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางสำหรับการออกมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใหม่ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี ว่าควรให้อิสระแก่ผู้สอบบัญชีในการสื่อสารข้อมูลและใช้ถ้อยคำ อีกทั้งยังควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่ผู้สอบบัญชี นอกจากนั้นหน่วยงานอื่นยังสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับพิจารณากำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของรายงานทางการเงินอื่นๆ ได้

คำสำคัญ : คุณค่าด้านการสื่อสาร ; เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ ; ตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ ; โทนของเนื้อหา ; ความสามารถในการอ่าน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, Master Student in Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, Assistant Professor, Faculty of Business Administration, Chiang Mai University

ABSTRACT

This study aimed to examine communication value of key audit matters in the auditor's report and compare communication value of key audit matters in the auditor's report in the first year and the later year of companies listed on Market for Alternative Investment (MAI). The data used for the analysis was deriving from financial statements and auditor's reports in English version of companies listed on MAI during 2015-2017. To examine communication value of key audit matters in the auditor's report, the data from auditor's reports of year 2016 and 2017 was utilized to compare with which of year 2015. In order to compare communication value of key audit matters in the auditor's report in the first year and the later year, the 2016 data was used to compare with the 2017. The result showed that auditor's reports with key audit matters were more readable and had more negative tone than which without key audit matters. Such result indicated that key audit matters were considerably valuable for communication. In addition, the data presented that readability and tone of auditor's reports with key audit matters in the first year and the later year were not different. Such finding indicated that communication value of key audit matters in the auditor's first year reports was not different from which in the second year. The results were beneficial to auditors, Federation of Accounting Profession and other organizations. Auditors can improve communication value of auditor's reports by using readable language. Furthermore, auditors should consider whether tone of messages in the report really reflected what auditors intend to communicate. Federation of Accounting Profession can use the study results as a guideline when the government issues new standards on auditing relating to auditor's report format. The standards should give flexibility to auditors in communicating and using words. Federation of Accounting Profession should also arrange training courses to improve communication skill for auditors. Lastly, other organizations can determine the appropriate format of other financial reports based on the study's results.

Keywords : Communication Value ; Key Audit Matter ; Market for Alternative Investment (MAI) ; Tone ; Readability

บทนำ

รายงานของผู้สอบบัญชีเป็นผลงานขั้นสุดท้ายของผู้สอบบัญชี ซึ่งให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความถูกต้องของงบการเงิน และให้ข้อมูลแก่ผู้ใช้งบการเงินในกรณีที่งบการเงินมีความผิดปกติ ทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้อย่างเหมาะสมและทันเวลา (Thongchai et al., 2018 ; Bottares et al., 2018) แต่อย่างไรก็ดี การเกิดวิกฤตการณ์ซับไพรม์ (Subprime crisis) ในช่วงปี ค.ศ. 2008 ประกอบกับการล่มสลายของบริษัทขนาดใหญ่ เช่น ธนาคารเลห์แมน บราเธอร์ส หนึ่งในกิจการธนาคารที่ใหญ่ที่สุดของประเทศสหรัฐอเมริกา (Jhansagul, 2016) และการตกแต่งงบการเงินของหลายบริษัท ทั้งที่งบการเงินได้รับการตรวจสอบโดยสำนักงานสอบบัญชีที่มีชื่อเสียง ได้ทำให้นักลงทุนรู้สึกผิดหวังกับวิชาชีพสอบบัญชีและเห็นว่ารายงานของผู้สอบบัญชีควรให้ข้อมูลมากขึ้น (Tangruenrat, 2015a)

คณะกรรมการมาตรฐานการสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นระหว่างประเทศ (International Auditing and Assurance Standards Board:IAASB) แสดงความเห็นว่าการณดังกล่าวเกิดจาก “ความแตกต่างของความคาดหวัง” (Expectation gap) และ “ช่องว่างของข้อมูล” (Information gap) โดยความแตกต่างของความคาดหวังหมายถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ผู้ใช้งบการเงินคาดหวังจากผู้สอบบัญชีกับสิ่งที่ผู้สอบบัญชีทำในความเป็นจริง ส่วนช่องว่างของข้อมูลหมายถึงความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ผู้ใช้งบการเงินเชื่อว่าจำเป็นต่อการตัดสินใจกับข้อมูลที่ผู้ใช้งบการเงินหาได้จากงบการเงินหรือข้อมูลสาธารณะอื่นๆ (Pinto and Morais, 2018; Tangruenrat, 2015a, 2015b, 2017; Srijunpetch, 2017) นอกจากนั้น ยังมีงานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งชี้ให้เห็นว่า การที่รายงานของผู้สอบบัญชีใช้รูปแบบและคำบรรยายที่เป็นมาตรฐาน ทำให้ผู้ใช้ไม่ให้ความสนใจที่จะอ่านเนื้อหาในรายงาน เพราะผู้ใช้อาศัยข้อมูลของบริษัทที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงมากกว่าที่

ปรากฏอยู่ในรายงาน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงที่สำคัญของบริษัท และปัญหาที่พบในระหว่างการตรวจสอบ นอกจากนั้น ยังต้องการให้ผู้สอบบัญชีใช้ถ้อยคำในการอธิบายเรื่องเหล่านั้นได้อย่างอิสระ ไม่ใช่ถ้อยคำที่เป็นมาตรฐาน (Srijunpetch, 2017) IAASB จึงพยายามปรับปรุงรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีมาโดยตลอดเพื่อลดช่องว่างดังกล่าว และเพื่อให้รายงานของผู้สอบบัญชีให้ข้อมูลที่ผู้ใช้ต้องการ

ในปี ค.ศ.2015 IAASB ได้ออก ISA700 (Revised): Forming and Opinion and Reporting on Financial Statements ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญกับรายงานของผู้สอบบัญชีคือ การกำหนดให้ผู้สอบบัญช้นำเสนอ “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” (Key Audit Matters: KAMs) ในรายงานของผู้สอบบัญชี (Srijunpetch, 2017) นอกจากนั้น IAASB ยังได้ออก ISA701: Communicating Key Audit Matters in the Independent Auditor’s Report เพื่อกำหนดการใช้ วิจารณ์ญาณของผู้สอบบัญชีในเรื่องสำคัญที่ควรสื่อสาร รวมทั้งรูปแบบและเนื้อหาที่ควรสื่อสาร สำหรับประเทศไทย สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (สภาวิชาชีพบัญชี) ได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 700 (ปรับปรุง): การแสดงความเห็นและการรายงานต่อการเงิน หรือ TSA700 (ปรับปรุง) และมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 701: การสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือ TSA701 เพื่อให้สอดคล้องกับระดับสากล โดยให้มีผลบังคับใช้กับการตรวจสอบรายงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่สิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2559 เป็นต้นไป (TFAC, 2019)

ผลการศึกษาในอดีตแสดงให้เห็นว่า การนำเสนอ KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีภายใต้ TSA700 (ปรับปรุง) เป็นการเปลี่ยนแปลงหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีคุณค่ามากที่สุด และมีผลเชิงบวกต่อการตอบสนองของตลาด (Tangruenrat, 2015a; Srijunpetch, 2017) อีกทั้งยังสามารถลดความแตกต่างของความคาดหวังและช่องว่างของข้อมูลที่เกิดขึ้นได้ เพราะ ผู้สอบบัญชีสามารถสื่อสารข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงของบริษัทให้แก่ผู้ใช้งบการเงินได้มากขึ้น

ทฤษฎีการสื่อสาร (Communication theory) ได้กล่าวถึงคุณค่าด้านการสื่อสาร (Communication value) ว่า คือ การที่ผู้รับสารเข้าใจสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสาร (Smith and Smith, 1971) ดังนั้น นอกจากการนำเสนอ KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีจะช่วยลดความแตกต่างของความคาดหวังและช่องว่างของข้อมูลแล้ว ยังช่วยทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะ TSA700 (ปรับปรุง) และ TSA701 กำหนดให้ผู้สอบบัญชีสามารถเลือกใช้ ถ้อยคำในการอธิบาย KAMs ได้อย่างอิสระ โดยให้อธิบายอย่างกระชับ และหลีกเลี่ยงคำศัพท์เฉพาะด้านการสอบบัญชี เพื่อให้ ผู้ใช้รายงานที่อาจไม่มีความรู้ด้านการสอบบัญชีสามารถเข้าใจได้ (TFAC, 2019) ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงมีแนวโน้มที่จะพยายาม สื่อสาร KAMs ให้ผู้ใช้รายงานเข้าใจได้โดยง่าย หลีกเลี่ยงคำศัพท์เฉพาะ (Jargon terms) เพื่อให้ KAMs นั้นเข้าใจง่ายที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (Smith, 2016)

จนถึงปัจจุบัน การศึกษาว่าการสื่อสาร KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีสามารถเพิ่มคุณค่าด้านการสื่อสารให้กับ รายงานของผู้สอบบัญชีจริงหรือไม่ในประเทศไทยยังมีอย่างจำกัด และการศึกษาที่พบเป็นการศึกษากับรายงานของผู้สอบบัญชี ของกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เท่านั้น (Datejarutsri et al., 2019; Kutmuang et al., 2019; Meechumnan et al., 2019) ยังไม่มีการศึกษาใดที่ทำการศึกษาค่าด้านการสื่อสารของ KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์

ตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ (Market for Alternative Investment – mai) ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อ เป็นตลาดทางเลือกในการระดมทุนระยะยาวของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นการเปิดโอกาสให้สามารถเข้าถึงแหล่ง เงินทุน เพื่อส่งเสริมให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเติบโตไปกับกระแสเศรษฐกิจในอนาคตอย่างยั่งยืน ด้วยความโปร่งใส มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อความพร้อมในการแข่งขัน (The Stock Exchange of Thailand, 2018) ในปัจจุบันธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมคิดเป็นร้อยละ 95 ของธุรกิจทั้งหมด ในประเทศไทย จึงถือได้ว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทสำคัญในการเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และมีแนวโน้มที่บริษัทเหล่านี้จะมีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงมีแนวโน้มการเข้าจดทะเบียนในตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาด หลักทรัพย์เพิ่มขึ้นเช่นกัน (Thai Credit Guarantee Cooperation, 2017)

จากประเด็นปัญหาเรื่องคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานของผู้สอบบัญชีรูปแบบเดิม จึงเป็นไปได้ว่าการนำเสนอ KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว โดยจะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาค่าด้านการสื่อสารของ KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชี และเปรียบเทียบคุณค่าด้านการ สื่อสารของ KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีปีแรกและปีถัดมา โดยทำการศึกษากับบริษัทจดทะเบียนในตลาดทางเลือกในการ ระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาจึงเป็นประโยชน์แก่ผู้สอบบัญชี เพราะให้แนวทางของรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสม

ที่ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารมากขึ้น นอกจากนั้น สภาวิชาชีพบัญชียังสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางสำหรับการออกมาตรฐานการสอบบัญชีในอนาคต ว่าควรกำหนดรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีมีความยืดหยุ่นในการสื่อสารหรือไม่ อีกทั้งควรจัดหลักสูตรพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่ผู้สอบบัญชี เพื่อให้จัดทำรายงานการสอบบัญชีที่มีคุณค่าด้านการสื่อสารแก่ผู้ใช้ง่ายขึ้น ส่วนองค์กรอื่นๆ ยังสามารถประยุกต์ใช้ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการสื่อสารของรายงานทางการเงินอื่นๆ ให้มีคุณค่าด้านการสื่อสารมากขึ้นได้ด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีปีแรกและปีถัดมา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters: KAMs)

KAMs คือ “เรื่องต่างๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบงบการเงินของงวดปัจจุบัน เรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องที่เลือกมาจากเรื่องที่สื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแล” การนำเสนอ KAMs ในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีเป็นผลมาจากการออก TSA700 (ปรับปรุง) และ TSA701 โดยสภาวิชาชีพบัญชีฯ ในปี 2559 ซึ่งมีผลบังคับใช้กับการตรวจสอบงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2559 เป็นต้นไป

TSA701 ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีอธิบาย KAMs ไว้เป็นวรรคแยกต่างหากในรายงานของผู้สอบบัญชี โดยในวรรคดังกล่าวให้มีความที่ระบุไว้ว่า KAMs คือเรื่องต่างๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้สอบบัญชีในการตรวจสอบงบการเงิน และผู้สอบบัญชีไม่ได้แสดงความเห็นแยกต่างหากสำหรับ KAMs ดังกล่าว นอกจากนั้น จำนวนเรื่องที่ถือเป็น KAMs ให้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของผู้สอบบัญชี และการจัดลำดับการนำเสนอ KAMs แต่ละเรื่องให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี ในส่วนของการอธิบาย KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีนั้น ผู้สอบบัญชีต้องอ้างอิงไปยังหมายเหตุประกอบงบการเงินที่เกี่ยวข้อง และมีคำอธิบายว่าเพราะเหตุใดผู้สอบบัญชีจึงเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็น KAMs และวิธีการที่ผู้สอบบัญชีจัดการกับเรื่องดังกล่าว โดยรูปแบบในการอธิบาย ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอบบัญชี แต่ให้อธิบายอย่างกระชับและเหมาะสม หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์เฉพาะด้านการสอบบัญชี เพื่อให้ผู้ใช้รายงานที่อาจไม่มีความรู้ด้านการสอบบัญชีสามารถเข้าใจได้

การนำเสนอ KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีช่วยให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่ามากขึ้น เนื่องจากทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถสื่อสารข้อมูลที่มีคุณค่า ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นในงานตรวจสอบและงบการเงิน นอกจากนั้นยังช่วยให้การปฏิบัติงานตรวจสอบมีความโปร่งใสมากขึ้นด้วย (TFAC, 2019) การรายงานเรื่องสำคัญในการตรวจสอบทำให้มีการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นระหว่างผู้สอบบัญชีกับผู้ลงทุน และผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแล และยังทำให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้เสียในการกำกับดูแลให้ความสนใจต่อการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินในเรื่องที่ผู้สอบบัญชีเขียนระบุไว้ในรายงานการสอบบัญชี นอกจากนั้น ยังทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใส่ใจในเรื่องที่ต้องสื่อสารในรายงานของผู้สอบบัญชี จึงส่งผลทางตรงทำให้ผู้สอบบัญชีมีความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพเพิ่มขึ้น (TFAC, 2017)

คุณค่าด้านการสื่อสาร (Communication Value)

คุณค่าด้านการสื่อสารในบริบทของรายงานทางการเงิน มีนิยามตามทฤษฎีการสื่อสาร (Communication theory) ว่า คือการที่ผู้รับสารเข้าใจสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารไว้ในรายงานทางการเงิน (Smith and Smith, 1971) ภายใต้ทฤษฎีดังกล่าว รายงานของผู้สอบบัญชีจะถือได้ว่ามีคุณค่าด้านการสื่อสารก็ต่อเมื่อ ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลของการสอบบัญชีตามที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสาร

การวัดคุณค่าด้านการสื่อสารในบริบทของรายงานทางการเงินมีหลายวิธี แต่การวัดที่ใช้ตัววัดเชิงปริมาณและไม่ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ตอบมีดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการอ่าน (Readability) เป็นตัววัดการสื่อสารที่วัดว่าผู้รับสารเข้าใจในสารตามที่ถูกส่งสารตั้งใจสื่อสารหรือไม่ หากผู้รับสารเข้าใจสารนั้น สารนั้นจึงจะมีประโยชน์ต่อผู้รับสาร และถือว่ามีคุณค่าด้านการสื่อสาร การที่ผู้รับสารจะเข้าใจในสารมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับความยากง่ายต่อการทำความเข้าใจของสารนั้น หากสารนั้นง่ายต่อการทำความเข้าใจ

จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจสารนั้น และถือว่าสารนั้นมีคุณค่าด้านการสื่อสาร ในทางตรงกันข้าม หากสารนั้นยากต่อการทำความเข้าใจ จะทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจสารนั้น และถือว่าว่าสารนั้นไม่มีคุณค่าด้านการสื่อสาร ความสามารถในการอ่านจึงเป็นการประเมินว่ารายงานนั้นสื่อสารข้อมูลไปยังผู้ใช้รายงานได้ดีเพียงใด (“How well”) (Smith, 2016)

ตัววัดความสามารถในการอ่าน คือ Fox Index เป็นตัววัดที่พัฒนาโดย Gunning (1952) ตัววัดนี้ใช้วัดความสามารถในการอ่านของรายงานทางการเงินหลายรูปแบบ และในหลายการศึกษา เช่น การศึกษาของ De Franco et al. (2015) Smith (2016) Lo et al. (2017) Datejarutsri et al. (2019) Kutmuang et al. (2019) และ Meechumnan et al. (2019) Fox Index พิจารณามหาความสามารถในการอ่านจากจำนวนคำต่อประโยคและจำนวนคำซับซ้อนในประโยค ดังนี้

$$\text{Fog Index} = \frac{\text{จำนวนคำต่อประโยค} \times \% \text{ ของจำนวนคำสามพยางค์ขึ้นไป}}{0.4}$$

ค่า Fox Index สูง หมายถึงสารนั้นยากต่อการทำความเข้าใจ ส่วนค่า Fox Index ต่ำ หมายถึงสารนั้นง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ตัวอย่างของคำสามพยางค์ขึ้นไปที่พบในรายงานของผู้สอบบัญชี เช่น Accompanying Comprehensive Significant เป็นต้น

2. โทนของเนื้อหา (Tone) หมายถึงอารมณ์ (“Sentiment” or “Affect” or “Feeling”) ของสาร โทนของเนื้อหาเป็นตัววัดคุณค่าด้านการสื่อสารจากคุณลักษณะด้านเนื้อหา (Content-related Attributes) หากสารนั้นสามารถสะท้อนอารมณ์ของเนื้อหาตามที่คุณส่งสารต้องการส่ง ซึ่งแสดงด้วยลักษณะคำที่ผู้ส่งสารใช้ จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจสารนั้นมากขึ้น และถือว่าสารนั้นมีคุณค่าด้านการสื่อสาร (Smith, 2016)

งานวิจัยทางด้านบัญชีและการเงินในระยะหลังเริ่มมีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อวิเคราะห์ว่าเนื้อหาของรายงานทางการเงินมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักลงทุนหรือไม่ (Tetlock et al., 2008 ; Loughran and McDonald, 2014, 2016) การวิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้การอย่างแพร่หลายคือการวิเคราะห์โทนของเนื้อหา ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์รายงานทางการเงินหลายประเภท เช่น Form 10-K และข่าวสารเกี่ยวกับธุรกิจ (Henry, 2008)

ตัววัดโทนของเนื้อหา ใช้ค่าดัชนีที่คำนวณจากจำนวนคำเชิงบวก (Positive) และคำเชิงลบ (Negative) ในสาร โดยมีการคำนวณดังนี้

$$\text{ดัชนีโทนของเนื้อหา} = \frac{(\text{จำนวนคำเชิงบวก} - \text{จำนวนคำเชิงลบ})}{(\text{จำนวนคำเชิงบวก} + \text{จำนวนคำเชิงลบ})}$$

ค่าดัชนีโทนของเนื้อหาที่เป็นบวก หมายถึงสารนั้นมีโทนเชิงบวก ส่วนค่าดัชนีที่เป็นลบ หมายถึงสารนั้นมีโทนเชิงลบ การจัดประเภทคำเป็นคำเชิงบวกหรือคำเชิงลบอ้างอิงจาก Bill McDonald’s Word List ซึ่งจัดประเภทคำสำหรับรายงานการเงิน เช่น Form 10-K และเอกสารการประกาศกำไรของกิจการ (Earnings press release) (Loughran and McDonald, 2014) การจัดประเภทคำของ Bill McDonald’s Word List เผยแพร่ที่ <https://sraf.nd.edu/textual-analysis/resources/> จำนวนคำเชิงบวกทั้งหมดเท่ากับ 354 คำ จำนวนคำเชิงลบทั้งหมดเท่ากับ 2,355 คำ ตัวอย่างของคำเชิงบวก เช่น Advancements Constructive Greatly ตัวอย่างของคำเชิงลบ เช่น Inconsistencies Uncorrected Challenging เป็นต้น ดัชนีนี้ใช้ในหลายงานวิจัย เช่น งานวิจัยของ Melloni et al. (2016) Smith (2016) Datejarutsri et al. (2019) Kutmuang et al., (2019) และ Meechumnan et al., (2019)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในต่างประเทศที่ทำการศึกษเกี่ยวกับคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานของผู้สอบบัญชี ได้แก่ การศึกษาของ Smith (2016) ที่ศึกษาการคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทในสหราชอาณาจักร ผลการศึกษาพบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs อ่านง่าย (Readability) กว่า และมีโทนของเนื้อหา (Tone) เป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAMs

การศึกษาในประเทศไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าของ KAMs ได้แก่ การศึกษาของ Tangruenrat (2015a) ผลการศึกษาพบว่า จากประเด็นการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับรายงานของผู้สอบบัญชีภายใต้ TSA700 (ปรับปรุง)

การกำหนดให้ผู้สอบบัญชีรายงาน KAMs ไว้ในหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีถือว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่ามากขึ้น เพราะทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจลักษณะของธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น และทำให้ผู้สอบบัญชีเพิ่มความระมัดระวังในการปฏิบัติงานมากขึ้น

Datejarutsri et al. (2019) Kutmuang et al. (2019) และ Meechumnant et al. (2019) ได้ศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของ KAMs ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในอุตสาหกรรมต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีปี 2559 ที่มีวรรค KAMs อ่านง่ายกว่า และมีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีปี 2558 ที่ไม่มีวรรค KAMs ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงถึงคุณค่าด้านการสื่อสารของ KAMs นอกจากนั้น ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่ารายงานของผู้สอบบัญชีปี 2559 ซึ่งนำเสนอวรรค KAMs เป็นปีแรกและปี 2560 ซึ่งนำเสนอ KAMs เป็นปีถัดมา มีความสามารถในการอ่านและโทนของเนื้อหาไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม และการพัฒนาสมมติฐานในการวิจัย การศึกษานี้จึงกำหนดให้คุณค่าด้านการสื่อสาร (ความสามารถในการอ่าน และโทนของเนื้อหา) เป็นตัวแปรตาม และกำหนดให้เรื่องสำคัญในการตรวจสอบเป็นตัวแปรอิสระ นอกจากนั้นยังกำหนดตัวแปรควบคุมสำหรับปัจจัยด้านคุณลักษณะของบริษัทและคุณลักษณะของผู้สอบบัญชีที่อาจมีผลต่อความเห็นของผู้สอบบัญชี จำนวน 9 ตัวแปร ดังนี้

1. ขนาดของบริษัท บริษัทขนาดใหญ่จะมีการดำเนินงานที่ซับซ้อน ซึ่งจะส่งผลให้รูปแบบการนำเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีนั้นมียาวและซับซ้อนมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก จึงสรุปได้ว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Deis, Jr. and Giroux, 1992 ; Ireland, 2003 ; Leventis and Caramanis, 2005 ; Lehavy et al., 2011 ; Smith, 2016)

2. มูลค่าตลาดของบริษัท บริษัทที่มีมูลค่าตลาดสูงจะมีอัตราการเติบโตและวิธีการดำเนินธุรกิจที่ซับซ้อนกว่าบริษัทที่มีมูลค่าตลาดต่ำ รายงานของผู้สอบบัญชีจึงเข้าใจได้ยากเนื่องจากต้องอธิบายข้อมูลมากขึ้น จึงสรุปได้ว่ามูลค่าตลาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Lehavy et al., 2011 ; Smith, 2016)

3. อายุของบริษัท บริษัทที่มีการดำเนินงานมานานนั้น รายงานของผู้สอบบัญชีจะมีรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจได้ง่าย เนื่องจากเป็นข้อมูลของบริษัทและรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่ผู้สอบบัญชีคุ้นเคยแล้ว จึงสรุปได้ว่าอายุของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Smith, 2016)

4. ความผันผวนของกำไร บริษัทที่มีความผันผวนของกำไรสูงจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องอธิบายข้อมูลความผันผวนของกำไร ทำให้มีข้อมูลมาก มีความซับซ้อนและเข้าใจได้ยาก จึงสรุปได้ว่าความผันผวนของกำไรมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Deis, Jr. and Giroux, 1992 ; Lehavy et al., 2011 ; Smith, 2016)

5. กลุ่มธุรกิจ การดำเนินงานในรูปแบบกลุ่มธุรกิจที่ประกอบด้วยธุรกิจหลายธุรกิจที่มีความหลากหลาย จะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีที่แสดงข้อมูลต่างๆ มีจำนวนมากและซับซ้อนเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มธุรกิจ จึงทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีความซับซ้อนและเข้าใจได้ยาก จึงสรุปได้ว่ากลุ่มธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Leventis and Caramanis, 2005 ; Bradshaw et al., 2008 ; Smith, 2016)

6. การรวมธุรกิจ หากบริษัทมีเหตุการณ์รวมธุรกิจ ลักษณะรายงานของผู้สอบบัญชีที่นำเสนอข้อมูลของบริษัทดังกล่าวจะมีข้อมูลที่มากและซับซ้อน เพื่ออธิบายถึงเหตุและผลของการรวมธุรกิจ ส่งผลให้รายงานของผู้สอบบัญชีเข้าใจได้ยาก จึงสรุปได้ว่าการรวมธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Lehavy et al., 2011 ; Smith, 2016)

7. การเพิ่มทุนของบริษัท หากบริษัทมีการเพิ่มทุน ผู้สอบบัญชีจะต้องอธิบายเหตุผลของการเพิ่มทุนเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้ทราบ ลักษณะรายงานของผู้สอบบัญชีที่นำเสนอข้อมูลของบริษัทดังกล่าวจะมีข้อมูลที่มากและซับซ้อน ส่งผลให้รายงานของผู้สอบบัญชีเข้าใจได้ยาก จึงสรุปได้ว่าการเพิ่มทุนของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Lehavy et al., 2011 ; Smith, 2016)

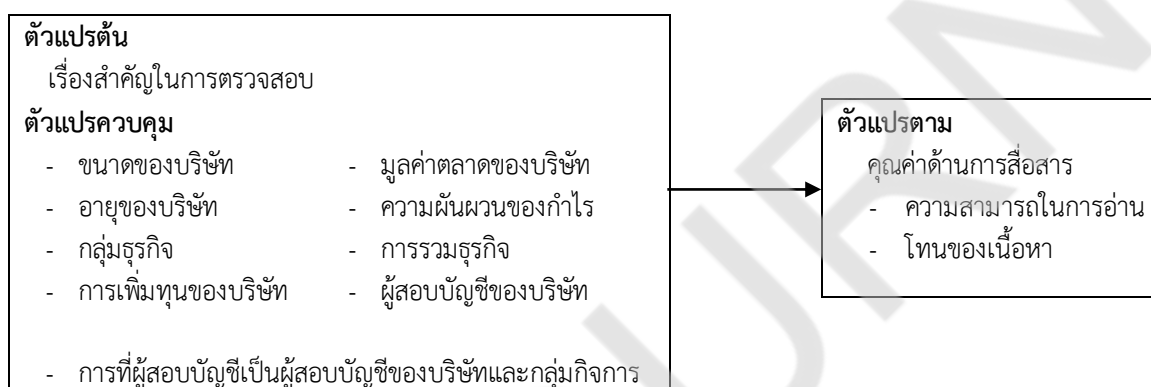
8. ผู้สอบบัญชีของบริษัท หากผู้สอบบัญชีของบริษัทเป็น Big 4 ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในด้านการสอบบัญชีอย่างมาก จะทำให้การเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีมีข้อมูลสนับสนุนจำนวนมากและมีความซับซ้อน อาจมีการใช้คำศัพท์ที่เฉพาะเจาะจงในด้านการสอบบัญชี ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีอ่านและทำความเข้าใจได้ยากกว่าการที่ผู้สอบบัญชีไม่ใช่

BIG 4 จึงสรุปได้ว่าผู้สอบบัญชีของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Ireland, 2003 ; Choi et al., 2010 ; Defond et al., 2016 ; Smith, 2016)

9. การที่ผู้สอบบัญชีเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทและกลุ่มกิจการ หากบริษัทและกลุ่มธุรกิจมีผู้สอบบัญชีมาจากสำนักงานสอบบัญชีเดียวกัน การแสดงข้อมูลรายงานต่างๆ ของบริษัทจะมีข้อมูลที่มากขึ้น เนื่องจากผู้สอบบัญชีจะมีข้อมูลบริษัทและกลุ่มธุรกิจที่สามารถใช้ข้อมูลระหว่างกันในการตรวจสอบได้ ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงเข้าใจลักษณะการดำเนินธุรกิจและรายการบัญชีที่เกิดขึ้นในบริษัทและกลุ่มกิจการ ส่งผลให้ข้อมูลที่แสดงในรายงานของผู้สอบบัญชีมีจำนวนมากและข้อมูลการดำเนินธุรกิจในเชิงลึกมากกว่าการมีผู้สอบบัญชีจากคนละสำนักงานกัน จึงสรุปได้ว่าการที่ผู้สอบบัญชีเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทและกลุ่มธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณค่าด้านการสื่อสาร (Balsam et al., 2003 ; Reichelt and Wang, 2010 ; Smith, 2016)

กรอบแนวคิดการวิจัย มีดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดเกี่ยวกับ KAMs และการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นว่าการรายงาน KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชีจะช่วยลดความแตกต่างของความคาดหวังและช่องว่างของข้อมูลที่เคยเป็นปัญหาแต่เดิม นอกจากนั้น TSA700 (ปรับปรุง) และ TSA701 ยังเอื้อให้ผู้สอบบัญชีมีความยืดหยุ่นในการสื่อสาร KAMs ในรายงานของผู้สอบบัญชี กล่าวคือผู้สอบบัญชีสามารถอธิบาย KAMs โดยใช้ถ้อยคำได้อย่างอิสระ แต่ให้อธิบายอย่างกระชับ และหลีกเลี่ยงคำศัพท์เฉพาะด้านการสอบบัญชี เพื่อให้ผู้ใช้รายงานที่อาจไม่มีความรู้ด้านการสอบบัญชีเข้าใจได้ (TFAC, 2019) ผู้สอบบัญชีจึงมีแนวโน้มที่จะสื่อสาร KAMs ให้ผู้ใช้รายงานเข้าใจได้ง่าย เลี่ยงคำศัพท์เฉพาะ เพื่อให้ KAMs นั้นเข้าใจง่ายที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (Smith, 2016) จึงน่าจะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีความสามารถในการอ่าน (Readability) เพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้รายงานมีคุณค่าด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้นด้วย

ก่อนการบังคับใช้ TSA700 (ปรับปรุง) รูปแบบของรายงานของผู้สอบบัญชีมีลักษณะตายตัว หรือที่เรียกว่า “Boilerplate” ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่น่าเสนอ ลำดับการนำเสนอ และภาษาที่ใช้ในการนำเสนอ (Srijunpetch, 2017) ดังนั้นการวิเคราะห์เนื้อหาของรายงานของผู้สอบบัญชีด้วยโทนของเนื้อหา (Tone) จึงไม่มีความจำเป็น แต่จากการที่ TSA700 (ปรับปรุง) และ TSA701 ให้ผู้สอบบัญชีสามารถอธิบาย KAMs โดยใช้ถ้อยคำได้อย่างอิสระ จึงทำให้การวิเคราะห์โทนของเนื้อหาซึ่งหมายถึง “อารมณ์” ของเนื้อหาเป็นที่แพร่หลายมากขึ้น (Smith, 2016) และเนื่องจาก KAMs คือประเด็นที่ผู้สอบบัญชีประเมินว่ามีความเสี่ยงสูงในการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ หรือความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ (TFAC, 2019) การสื่อสารเรื่องดังกล่าวจึงน่าจะส่งผลให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบ ซึ่งแสดงถึงการที่รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสาร เพราะสามารถสะท้อนอารมณ์ของเนื้อหาที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สื่อสาร

จากข้อมูลข้างต้น จึงตั้งเป็นสมมติฐานได้ดังนี้

H1: รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรณคดี KAMs มีคุณค่าด้านการสื่อสารมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรณคดี KAMs

H1a: รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs อ่านง่ายกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAMs

H1b: รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs มีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAMs

เมื่อผู้สอบบัญชีมีประสบการณ์ในการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีแรกแล้ว ในปีถัดมาผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารดีขึ้นกว่าปีก่อน ดังนั้น รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีหลังจึงมีแนวโน้มที่จะอ่านง่ายกว่า และมีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบในปีแรก สมมติฐานจึงมีดังนี้

H2: รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีหลังมีคุณค่าด้านการสื่อสารมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีแรก

H2a: รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีหลังอ่านง่ายกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีแรก

H2b: รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีหลังมีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีแรก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้กำหนดรูปแบบการศึกษาเป็น 2 รูปแบบ เพื่อทดสอบสมมติฐาน H1 และ H2 ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเปรียบเทียบรายงานของผู้สอบบัญชีในปี 2558 ซึ่งไม่มีวรรค KAMs กับปี 2559 และ 2560 ซึ่งมีวรรค KAMs ซึ่งเป็นผลจากการบังคับใช้ TSA701 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAMs และ มีวรรค KAMs สำหรับการทดสอบสมมติฐาน H1

รูปแบบที่ 2 การเปรียบเทียบรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีแรก (ปี 2559) กับปีหลัง (ปี 2560) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs ในปีแรกและปีที่สอง หลังการบังคับใช้ TSA701 สำหรับการทดสอบสมมติฐานที่ H2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาคือบริษัทจดทะเบียนในตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ ในปี 2558 ปี 2559 และปี 2560 โดยยกเว้นบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงิน และบริษัทที่รายงานของผู้สอบบัญชีไม่มีวรรค KAM รวมเป็นจำนวนบริษัทในปี 2558 ปี 2559 และปี 2560 เท่ากับ 112 บริษัท 126 บริษัท และ 139 บริษัท ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560
บริษัทในตลาดทางเลือกในการระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์	121	133	150
หัก กลุ่มธุรกิจการเงิน	7	8	8
หัก บริษัทที่รายงานของผู้สอบบัญชีไม่มีวรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ	2	2	3
จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	112	123	139

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลสำหรับตัวแปรความสามารถในการอ่าน (Readability) โทนของเนื้อหา (Tone) รายงานของผู้สอบบัญชี (KAM) ผู้สอบบัญชีของบริษัท (BIGN) และการที่ผู้สอบบัญชีเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทและกลุ่มกิจการ (COMBINED) รวบรวมจากหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีฉบับภาษาอังกฤษ ปี 2558 - 2560 ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th) ข้อมูลสำหรับตัวแปรขนาดของบริษัท (SIZE) มูลค่าตลาดของบริษัท (MB) อายุของบริษัท (AGE) ความผันผวนของกำไร (EARN_VOL) กลุ่มธุรกิจ (NBSEG) การรวมธุรกิจ (ACQUISITION) และการเพิ่มทุนของบริษัท (SEO) เก็บรวบรวมจากฐานข้อมูล SETSMART การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดทำโดยนักศึกษาระดับปริญญา

โท สาขาการบัญชี ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษาเป็นอย่างดี และได้รับการอบรมถึงวิธีเก็บข้อมูล และมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการเก็บข้อมูลทั้งหมดในเบื้องต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) โดยมีตัวแบบ ดังนี้

$$\text{Readability}_i = \beta_0 + \beta_1\text{KAM}_i + \beta_2\text{SIZE}_i + \beta_3\text{MB}_i + \beta_4\text{AGE}_i + \beta_5\text{EARN_VOL}_i + \beta_6\text{NBSEG}_i + \beta_7\text{ACQUISITION}_i + \beta_8\text{SEO}_i + \beta_9\text{BIGN}_i + \beta_{10}\text{COMBINED}_i + \epsilon_i \dots\dots\dots(1)$$

$$\text{Tone}_i = \beta_0 + \beta_1\text{KAM}_i + \beta_2\text{SIZE}_i + \beta_3\text{MB}_i + \beta_4\text{AGE}_i + \beta_5\text{EARN_VOL}_i + \beta_6\text{NBSEG}_i + \beta_7\text{ACQUISITION}_i + \beta_8\text{SEO}_i + \beta_9\text{BIGN}_i + \beta_{10}\text{COMBINED}_i + \epsilon_i \dots\dots\dots(2)$$

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปรสำหรับการทดสอบสมมติฐานด้วยตัวแบบวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุข้างต้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

ประเภทตัวแปร	ตัวแปรที่ศึกษา	การวัดค่าตัวแปร
ตัวแปรตาม	คุณค่าด้านการสื่อสาร (COMMUNICATION VALUE) ประกอบด้วย	
	1. ความสามารถในการอ่าน (Readability)	วัดด้วย Fog Index = $\frac{\text{จำนวนคำต่อประโยค} \times \text{ร้อยละของจำนวนคำสามพยางค์ขึ้นไป}}{0.4}$ เช่น รายงานของผู้สอบบัญชี ที่มีจำนวนคำต่อประโยคเฉลี่ยเท่ากับ 12 คำ และอัตราร้อยละของจำนวนคำสามพยางค์ขึ้นไปเท่ากับ 50 จะคำนวณค่า Fog Index ได้เท่ากับ 15 เป็นต้น
ตัวแปรอิสระ	2. โทนของเนื้อหา (Tone)	วัดด้วย ดัชนีโทนของเนื้อหา = $\frac{(\text{จำนวนคำเชิงบวก} - \text{จำนวนคำเชิงลบ})}{(\text{จำนวนคำเชิงบวก} + \text{จำนวนคำเชิงลบ})}$ เช่น รายงานของผู้สอบบัญชีที่มีคำเชิงบวกเท่ากับ 25 คำ คำเชิงลบเท่ากับ 30 คำ จะมีค่าดัชนีเท่ากับ 0.09 เป็นต้น
ตัวแปรอิสระ	KAM	วัดด้วยตัวแปรเชิงหุ่น ดังนี้ การวิเคราะห์รูปแบบที่ 1 รายงานของผู้สอบบัญชี ปี 2258 = 0 รายงานของผู้สอบบัญชีปี 2559 และ 2560 = 1 การวิเคราะห์รูปแบบที่ 2 รายงานของผู้สอบบัญชี ปี 2559 = 0 รายงานของผู้สอบบัญชี ปี 2560 = 1
ตัวแปรควบคุม	1. SIZE _i	ขนาดของบริษัทที่ i วัดด้วยลอการิทึมของสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นปี
	2. MB _i	มูลค่าตลาดของบริษัทที่ i วัดด้วยมูลค่าตลาด ณ วันสิ้นปีหารด้วยมูลค่าตามบัญชี ณ วันสิ้นปี
	3. AGE _i	อายุของบริษัทที่ i วัดด้วยจำนวนปีนับตั้งแต่ปีที่เสนอขายหุ้นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจนถึงวันสิ้นปี
	4. EARN_VOL _i	ความผันผวนของกำไรของบริษัทที่ i สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี 5 ปี ย้อนหลัง วัดด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกำไร 5 ปีย้อนหลัง
	5. NBSEG _i	กลุ่มธุรกิจของบริษัทที่ i วัดด้วยลอการิทึมของจำนวนบริษัทในกลุ่มธุรกิจ
	6. ACQUISITION _i	การรวมธุรกิจของบริษัทที่ i วัดด้วยตัวแปรเชิงหุ่น ดังนี้ ถ้าไม่มีค่าใช้จ่ายการรวมธุรกิจ = 0 ถ้ามีค่าใช้จ่ายการรวมธุรกิจ = 1
	7. SEO _i	การเพิ่มทุนของบริษัทที่ i วัดด้วยตัวแปรเชิงหุ่น ดังนี้ ถ้าไม่มีการเพิ่มทุน = 0 ถ้ามีการเพิ่มทุน = 1

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเภทตัวแปร	ตัวแปรที่ศึกษา	การวัดค่าตัวแปร
	8. BIGN _i	ผู้สอบบัญชีของบริษัทที่ i วัดด้วยตัวแปรเชิงหุ่น ดังนี้ ถ้าผู้สอบบัญชีไม่ใช่ Big 4 = 0 ถ้าผู้สอบบัญชีเป็น Big 4 (PwC, KPMG, EY และ Deloitte) = 1
	9. COMBINED_OP _i	การที่ผู้สอบบัญชีเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทและกลุ่มกิจการของบริษัทที่ i วัดด้วยตัวแปรเชิงหุ่น ดังนี้ ถ้าผู้สอบบัญชีของบริษัทและกลุ่มกิจการไม่ใช่สำนักงานเดียวกัน = 0 ถ้าผู้สอบบัญชีของบริษัทและกลุ่มกิจการเป็นสำนักงานเดียวกัน = 1

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้มีการทดสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์การถดถอย 5 เงื่อนไขสรุปได้ดังนี้

เงื่อนไขที่ 1 ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเท่ากับศูนย์ เงื่อนไขนี้เป็นจริงเสมอจากการใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด

เงื่อนไขที่ 2 ค่าความคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ ตรวจสอบโดยใช้ Histogram และ Normal Probability Plot พบว่าภาพ Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุนั้นค่อนข้างสมมาตร และ Normal Probability Plot ของค่าความคลาดเคลื่อนของความสามารถในการอ่าน (Readability) และโทนของเนื้อหา (Tone) อยู่ใกล้เส้นตรง จึงถือได้ว่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ

เงื่อนไขที่ 3 ค่าความคลาดเคลื่อนที่ i และที่ j ต้องเป็นอิสระต่อกัน ตรวจสอบโดยใช้ค่า Durbin-Watson ซึ่งพบว่าค่า Durbin-Watson ของตัวแปรความสามารถในการอ่าน (Readability) และโทนของเนื้อหา (Tone) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.5-2.5 ซึ่งใกล้เคียง 2 จึงสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนที่ i และที่ j ต้องเป็นอิสระต่อกัน

เงื่อนไขที่ 4 ค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นค่าคงที่ ตรวจสอบด้วยแผนภาพการกระจายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าพยากรณ์ พบว่าการกระจายตัวอยู่รอบๆ 0 จึงสรุปได้ว่าค่าความแปรปรวนของค่าความคลาดเคลื่อนต้องเป็นค่าคงที่

เงื่อนไขที่ 5 ตัวแปรอิสระต้องเป็นอิสระต่อกัน ตรวจสอบโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันสูงที่สุดซึ่งเท่ากับ 0.441 คือ ตัวแปร SIZE และ NBSEG_i ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำกว่า 0.8 ดังนั้นจึงไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร		ความสามารถในการอ่าน (Readability)	โทนของเนื้อหา (Tone)	SIZE	MB	AGE	EARN_VOL	NBSEG
ปี 2558 n = 112	Min.	14.95	-1.00	5.34	0.46	1	N/A	0
	Max.	67.65	1.00	6.98	14.41	37	531,721.05	1.41
	Mean	35.11	-0.27	6.00	3.07	6.42	56,306.28	0.38
	S.D.	9.40	0.48	0.34	2.78	5.66	87,193.06	0.41
ปี 2559 n = 123	Min.	16.86	-1.00	5.35	0.55	1	N/A	0
	Max.	29.85	0	7.12	14.73	38	796,317.14	1.40
	Mean	22.18	-0.84	6.02	3.34	6.85	65,657.35	0.48
	S.D.	2.09	0.18	0.35	3.00	5.71	108,986.69	0.42
ปี 2560 n = 139	Min.	16.89	-1.00	5.30	0.56	1	N/A	0
	Max.	26.84	0	7.10	24.79	39	797,703.05	1.45
	Mean	22.04	-0.80	6.05	3.26	7.02	68,487.32	0.46
	S.D.	1.86	0.21	0.37	4.04	5.82	113,113.96	0.42

ข้อมูลในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า โดยเฉลี่ยแล้ว รายงานของผู้สอบบัญชีช่วงปี 2558 – 2560 อ่านง่ายขึ้นตามลำดับ (ค่าเฉลี่ย Fox Index ปี 2558 = 35.11 ปี 2559 = 22.18 ปี 2560 = 22.04) และมีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบ โดยรายงานของผู้สอบบัญชีปี 2559 มีโทนของเนื้อหาเป็นโทนเชิงลบมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยดัชนีโทนของเนื้อหาปี 2558 = -0.27 ปี 2559 = -0.84 ปี 2560 = -0.80)

ขนาดของกิจการ (SIZE) ปี 2558-2560 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 6.00-6.05 ซึ่งคิดเป็นมูลค่าสินทรัพย์รวม 1,443-1,764 ล้านบาท มูลค่าตลาดเทียบกับมูลค่าตามบัญชี (MB) เฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.07-3.34 เท่า อายุ (AGE) เฉลี่ยอยู่ในช่วง 6.42-7.02 ปี ความผันผวนของกำไรเฉลี่ยอยู่ในช่วง 56,306.28-68,487.32 และค่าเฉลี่ยของตัวแปรกลุ่มธุรกิจ (NBSEG) อยู่ในช่วง 0.38-0.46 ซึ่งคิดเป็นจำนวนบริษัทระหว่าง 2.39-2.88 บริษัท

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรหุ่นที่ใช้ในการศึกษา ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรเชิงหุ่นที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร		AQUISITION		SEO		BIGN		COMBINE_OP	
		จำนวนบริษัท	ร้อยละ	จำนวนบริษัท	ร้อยละ	จำนวนบริษัท	ร้อยละ	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
ปี 2558 n = 112	ตัวบ่งชี้ = 0	106	94.64	64	57.14	71	63.39	43	38.39
	ตัวบ่งชี้ = 1	6	5.36	48	42.86	41	36.61	69	61.61
ปี 2559 n = 123	ตัวบ่งชี้ = 0	117	95.12	78	63.41	67	54.47	46	37.40
	ตัวบ่งชี้ = 1	6	4.88	45	36.59	56	45.53	77	62.60
ปี 2560 n = 139	ตัวบ่งชี้ = 0	133	95.68	95	68.35	74	53.24	56	40.29
	ตัวบ่งชี้ = 1	6	4.32	44	31.65	65	46.76	83	59.71

ค่าสถิติในตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี 2558-2560 บริษัทส่วนใหญ่ไม่มีการรวมธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 94.54-95.68 ไม่มีการเพิ่มทุน คิดเป็นร้อยละ 57.14-68.35 และมีผู้สอบบัญชีที่ไม่ได้มาจากสำนักงาน Big4 คิดเป็นร้อยละ 53.24-63.39 และมีผู้สอบบัญชีของบริษัทและกลุ่มกิจการที่มาจากสำนักงานเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 59.71-62.60

ผลการทดสอบสมมติฐาน H1 ซึ่งประกอบด้วยสมมติฐาน H1a และ H1b ที่ศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีแสดงไว้ในตารางที่ 5

ผลการศึกษาในตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปร KAM มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความสามารถในการอ่าน ($\beta = -12.85$, $t\text{-stat} = -20.53$) และโทนของเนื้อหา ($\beta = -0.56$, $t\text{-stat} = -15.70$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รายงานของผู้สอบบัญชีปี 2559 และ 2560 ซึ่งมีวรรค KAMs อ่านง่ายกว่าและมีโทนของเนื้อหาเป็นโทนเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีปี 2558 ที่ไม่มีวรรค KAMs ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ H1a และ H1b

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุสำหรับการทดสอบสมมติฐาน H1

ตัวแปร	ความสามารถในการอ่าน (สมมติฐาน H1a)		โทนของเนื้อหา (สมมติฐาน H1b)	
	β	t-stat	β	t-stat
(Constant)	35.31	18.15	-0.28	-2.53
KAM	-12.85	-20.53**	-0.56	-15.70**
SIZE	-0.10	-0.29	0.01	0.32
MB	0.00	-0.01	0.00	0.26
AGE	0.04	0.82	-0.01	-1.59
EARN_VOL	-9.44	3.20**	-5.64	-0.34
NBSEG	0.20	0.26	-0.02	-1.89
ACQUISITION	1.56	1.18	-0.13	-1.66
SEO	-0.38	-0.65	0.00	0.07
BIGN	-0.71	-1.22	0.12	3.68**
COMBINED	1.40	2.10	-0.01	-0.14
n	374		374	
Adjusted R ²	0.559		0.430	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการทดสอบสมมติฐาน H2 ซึ่งประกอบด้วยสมมติฐาน H2a และ H2b ที่ศึกษาเปรียบเทียบคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีปีแรกและปีถัดมาแสดงไว้ในตารางที่ 6

ผลการศึกษาในตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปร KAM ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน ($\beta = 0.01$, t-stat = 0.03) และโทนของเนื้อหา ($\beta = 0.01$, t-stat = 0.89) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รายงานของผู้สอบบัญชีปี 2559 ซึ่งมีวรรค KAMs เป็นปีแรกมีความสามารถในการอ่านและโทนของเนื้อหาไม่ต่างจากรายงานของผู้สอบบัญชีปี 2560 ซึ่งมีวรรค KAMs เป็นปีถัดมา ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน H2a และ H2b

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุสำหรับการทดสอบสมมติฐาน H2

ตัวแปร	ความสามารถในการอ่าน (สมมติฐาน H2a)		โทนของเนื้อหา (สมมติฐาน H2b)	
	β	t-stat	β	t-stat
(Constant)	24.73	16.55	-1.04	-20.80
KAM	0.01	0.03	0.01	0.89
SIZE	-0.30	-1.17	0.03	3.03**
MB	0.02	0.70	6.60	0.09
AGE	0.05	2.97**	0.00	-0.83
EARN_VOL	-1.33	-1.74	8.02	0.31
NBSEG	0.34	1.49	-0.01	-1.63
ACQUISITION	-0.58	-1.55	-0.03	-2.30*
SEO	-0.68	-4.12**	-0.00	-0.32
BIGN	-0.31	-1.93	0.02	4.29**
COMBINED	-0.05	-0.27	0.00	0.32
n	262		262	
Adjusted R ²	0.100		0.116	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาทั้งหมดสอดคล้องกับการศึกษาของ Datejarutsri et al (2019) Kutmuang et al (2019) และ Meechumnan et al (2019) ที่ทำการศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบในรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทในกลุ่มบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรและกลุ่มเทคโนโลยี บริษัทในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม บริษัทในกลุ่มอาหารและเครื่องดื่ม และก่อสร้าง ตามลำดับ ผลการศึกษาของการศึกษาทั้งหมดพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีปีที่มีวรรค KAMs อ่านง่ายกว่า และมีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAMs ทั้งนี้เนื่องจาก KAMs คือประเด็นที่เกี่ยวกับความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญตามความเห็นของผู้สอบบัญชี อารมณ์ของการสื่อสารเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเชิงลบ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่นำเสนอวรรค KAMs เป็นปีแรกและปีถัดมา มีความสามารถในการอ่านและโทนของเนื้อหาไม่แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่ที่นำเสนอ KAMs มีคุณค่าด้านการสื่อสารมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีแบบเดิมที่ไม่มีวรรค KAMs โดยพบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีวรรค KAMs อ่านง่ายกว่าและมีโทนของเนื้อหาเป็นเชิงลบมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่ไม่มีวรรค KAMs ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Smith (2016) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การบังคับใช้ TSA700 (ปรับปรุง) และ TSA701 ที่เปิดโอกาสให้ผู้สอบบัญชีใช้ดุลพินิจในการนำเสนอเรื่องของผู้สอบบัญชีเห็นว่ามีนัยสำคัญโดยใช้ถ้อยคำในการอธิบายได้อย่างอิสระ ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารเพิ่มขึ้น จึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ IAASB ที่ได้ออกมาตรฐาน ISA700 (Revised) และ ISA701 เพื่อให้รายงานของผู้สอบบัญชีสามารถลดปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจากรายงานรูปแบบเดิม คือปัญหาความแตกต่างของความคาดหวังและช่องว่างของข้อมูล นอกจากนี้ ยังทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งารายงานและงบการเงินมากขึ้น (Pinto and Morais, 2018 ; Tangruenrat, 2015a, 2015b, 2017 ; Srijunpetch, 2017)

นอกจากนี้ยังพบว่า รายงานของผู้สอบบัญชีที่นำเสนอ KAMs ในปีแรกและปีถัดมา มีคุณค่าด้านการสื่อสารไม่แตกต่างกัน จากการสำรวจในเบื้องต้นพบว่า KAMs ที่ผู้สอบบัญชีนำเสนอในรายงานของผู้สอบบัญชีในปีแรกและปีถัดมานั้น ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นสาเหตุให้ความสามารถในการอ่านและโทนของเนื้อหาของรายงานของผู้สอบบัญชีในปีแรกและปีถัดมานั้นไม่แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์เชิงทฤษฎี

ผลการศึกษาเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีที่ผู้สอบบัญชีมีความยืดหยุ่นในการจัดทำรายงานและสามารถใช้ถ้อยคำโดยอิสระในรายงาน ว่าสามารถทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น

ประโยชน์เชิงบริหาร

ผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานกำหนดมาตรฐานการสอบบัญชีในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี ว่าควรมีรูปแบบอย่างไรที่จะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารมากขึ้น

ประโยชน์เชิงวิชาชีพ

ผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้สอบบัญชีในการใช้เป็นแนวทางจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีให้มีคุณค่าด้านการสื่อสารมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยที่พบว่ารายงานของผู้สอบบัญชีที่มีการสื่อสารเรื่องสำคัญในการตรวจสอบมีคุณค่าด้านการสื่อสารมากกว่ารายงานของผู้สอบบัญชีในรูปแบบเดิม ด้วยการให้ข้อมูลที่เข้าใจง่ายและใช้คำที่สะท้อนโทนของเนื้อหาอย่างแท้จริง สามารถเป็นแนวทางให้แก่ผู้สอบบัญชีสำหรับการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีในอนาคต ว่าควรใช้ข้อมูลที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และเลือกใช้คำที่สะท้อนอารมณ์ของเนื้อหาที่ผู้สอบบัญชีตั้งใจจะสื่อ เพื่อให้ผู้ใช้งารายงานเข้าใจสารนั้นตามที่ผู้สอบบัญชีต้องการสื่อสารอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าด้านการสื่อสารให้แก่รายงานของผู้สอบบัญชี

2. ผลการศึกษาที่พบว่า การที่ผู้สอบบัญชีมีความยืดหยุ่นในการสื่อสาร ผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบการสื่อสารที่ทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีคุณค่าด้านการสื่อสารมากขึ้น สามารถเป็นแนวทางให้แก่สภาวิชาชีพบัญชี ในการออกมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี ว่าควรให้ผู้สอบบัญชีสามารถใช้ดุลพินิจในการเลือกประเด็นที่จะนำเสนอต่อผู้ใช้งบการเงิน และสามารถใช้อ้อยคำได้อย่างอิสระ เพราะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีประสิทธิภาพในการสื่อสารมากขึ้น

3. จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสื่อสารที่ผู้สอบบัญชีเลือกใช้มีผลต่อคุณค่าด้านการสื่อสารของรายงานของผู้สอบบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี จึงควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารให้แก่ผู้สอบบัญชี เพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถจัดทำรายงานผู้สอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพทางการสื่อสารมากขึ้น เช่น เรื่องรูปแบบการสื่อสารที่ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจง่าย เรื่องการเลือกใช้ถ้อยคำที่สามารถสะท้อนสิ่งที่ต้องการสื่อสารอย่างแท้จริง เป็นต้น

4. หน่วยงานอื่น ๆ ควรพิจารณาและกำหนดรูปแบบรายงานทางการเงินอื่น ๆ โดยให้ผู้จัดทำรายงานสามารถใช้ดุลพินิจในการเลือกประเด็นที่จะนำเสนอต่อผู้ใช้งบการเงิน และสามารถใช้อ้อยคำได้อย่างอิสระ เพราะทำให้รายงานของผู้สอบบัญชีมีประสิทธิภาพในการสื่อสารมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในอนาคตจึงสามารถทำการศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของ KAMs โดยใช้ตัววัดความสามารถด้านการสื่อสารในแง่มุมอื่นๆ นอกจากนั้น ยังสามารถทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าด้านการสื่อสารของเรื่องสำคัญในการตรวจสอบกับการตอบสนองของตลาดได้

ข้อจำกัดของการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาคุณค่าด้านการสื่อสารของ KAMs จากความสามารถในการอ่าน และโทนของเนื้อหาเท่านั้น จึงไม่สามารถอธิบายคุณค่าด้านการสื่อสารของ KAMs ในแง่มุมอื่นๆ ได้ นอกจากนั้น งานวิจัยนี้ยังเป็นการศึกษาจากรายงานของผู้สอบบัญชีฉบับภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาจึงอาจไม่สามารถใช้อธิบายถึงรายงานของผู้สอบบัญชีฉบับภาษาไทยได้

References

- Balsam, S., Krishnan, J. and Yang, J. S. (2003). Auditor industry specialization and earnings quality. *A Journal of Practice & Theory*. 22(2),71-97.
- Bottares, J, Ekasingh, E. and Sarapaivanich, N. (2018). Relationship between auditor reports and earnings quality of companies listed on The Stock Exchange of Thailand. *Journal of Accountancy and Management*. 10(4),183-197.
- Bradshaw, M. T., Miller, G. S. and Serafeim, G. (2008). *Accounting method heterogeneity forecasts*. Working paper. Retrieved April 2020, from file:///C:/Users/user/Downloads/Accounting_Method_Heterogeneity_and_Analysts_Fore.pdf
- Choi, J. -H., Kim, C., Kim, J.-B. and Zang, Y. (2010). Audit office size, audit quality, and audit pricing. *A Journal of Practice & Theory*. 29,73-79.
- Datejarutsri, P., Sampet, J. and Kosaiyakanont, A. (2019). Khunkhā dān kānsūsān khōng rūang samkhan nai kāntruatsoṃ nai raīngān khōng phū soṃ banchī khōng boṛisat nai klum 'utsāhakam sapphayākōṇ lāe klum theknoṭyī thī chotthabian nai Talat Laksap hæng Prathet Thai [Communication value of key audit matters in auditor's report of companies in resources and technology industries listed on The Stock Exchange of Thailand]. *Modern Management Journal*. 17(1),43-55.
- De Franco, G., Hope, O. K., Vyas, D., and Zhou, Y. (2015). Analyst report readability. *Contemporary Accounting Research*. 32,76-104.
- Defond, M. and Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research. *Journal of Accounting and Economics*. 58(2-3), 275-326.

- Deis, Jr., D. R. and Giroux, G. (1992). Determinants of audit quality in the public sector. *The Accounting Review*. 67(3),462-479.
- Gunning, R. (1952). *The technique of clear writing*. New York : McGraw-Hill.
- Henry, E. (2008). Are investors influenced by how earnings press release are written? *Journal of Business Communication*. 45,363-407.
- Ireland, J. (2003). An empirical investigation of determinants of audit reports in the UK. *Journal of Business Finance & Accounting*. 30(7),975-1015.
- Jhansagul, P. (2016). *Kān wikhroḥ khwāmsamphan rawāṅg datchanī rākhaṭalaṭ laksap hæṅg prathet Thai kap datchanī rākhaṭalaṭ laksap tāṅgprathet kōṇ læ lang wikrit kāṅgoen Sub Prime duai VAR [The analysis of the relationship between stock exchange of Thailand index and foreign index before and after sub prime crisis with VAR model (Unpublished master's independent study)]*. Bangkok University, Bangkok, Thailand.
- Kutmuang, K., Sarapaiwanich, N., Jitaree, W. and Suwanmongkok, W. (2019). Khunkhaḥ dān kānsūsān khōṅg rūāṅ samkhan nai kāntruatsoṇ khōṅg boṛisat nai klum sinkhaḥ 'utsāhakam thī chotthabian nai Talat Laksap hæṅg Prathet Thai [Communication value of key audit matters in auditor's report of companies in industrial industry listed on The Stock Exchange of Thailand]. *Journal of Business Economics and Communications*. 14(3),116-132.
- Lehavy, R., Li, F. and Merkley, K. (2011). The effect of annual report readability on analyst following and the properties of their earnings forecasts. *The Accounting Review*. 86(3),1087-1115.
- Leventis, S. and Caramanis, C. (2005). Determinants of audit time as a proxy of audit quality. *Managerial Auditing Journal*. 20(5), 460-478.
- Lo, K, Ramos, F. and Rogo, R. (2017). Earnings Management and Annual Report Readability. *Journal of Accounting and Economics*. 63,1-25.
- Loughran, T. and McDonald, B. (2014). Measuring readability in financial disclosures. *The Journal of Finance*. 69(4),1643-1671.
- Loughran, T. and McDonald, B. (2016). Textual analysis in accounting and finance: A survey. *Journal of Accounting Research*. 54,1187-1230.
- Meechumnan, P., Sarapaivanich, N., Tulardilok, T. and Sittisombut, M. (2019). khunkhaḥ dān kānsūsān khōṅg rūāṅ samkhan nai kāntruatsoṇ khōṅg boṛisat nai klum 'utsāhakam 'asangharimmasap læ kōsāṅg thī chotthabian nai Talat Laksap hæṅg Prathet Thai [Communication value of key audit matters of companies in Property and Construction industry group listed on The Stock Exchange of Thailand]. *WMS Journal of Management*. 8(4), 55-69.
- Melloni, G. Stacchezzini, R. and Lai, A. (2016). The tone of business model disclosure: an impression management analysis of integrated reports. *Journal of Management & Governance*. 20, 295-320.
- Pinto, I. and Morais, A. I. (2019). What matters in disclosures of key audit matters: evidence from Europe. *Journal of International Financial Management & Accounting*. 30(2),145-162.
- Reichelt, K. J. and Wang, D. (2010). National and office-specific measures of auditor industry expertise and effects on audit quality. *Journal of Accounting Research*. 48(3),647-686.
- Smith, K. W. (2016). Tell me more: a content analysis of expanded auditor reporting in the United Kingdom, Working Paper. Retrieved December 2018, from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2821399.
- Smith, J. E. and Smith, N. P. (1971). Readability: a measure of the performance of the communication function of financial reporting. *The Accounting Review*. 46,552-561.

- Srijunpetch, S. (2017). Rūāng samkhan nai kāntruatsoṇ nai nā rāīngān phū sōṇ banchī kap kāntōṇsanōṇg khōṇg Talāt Laksap hāēng Prathet Thai [Key audit matters in an auditor's report and response of The Stock Exchange of Thailand]. *Journal of Accounting Profession*. 13(38),22-37.
- Tangruenrat, C. (2015a). Khunkhā khōṇg rāīngān phū sōṇ banchī bāēp mai [The value of new auditor's report]. *Journal of Accounting Profession*. 11(31),26-44.
- Tangruenrat, C. (2015b). Praden samkhan læ kān prayuk nāēkhīt rūāng samkhan nai kāntruatsoṇ [Key aspects and applications of key audit matters]. *Journal of Accounting Profession*. 11(32), 112-127.
- Tangruenrat, C. (2017). Kānchai rāīngān khōṇg phū sōṇ banchī bāēp mai : prasopkān pī rāk [New auditor's report: The 1st-year experience]. *Journal of Accounting Profession*. 13(38),5-21.
- Tetlock, P. C., Saar-Tsechansky, M. and Macskassy, S. (2008). More than words: Quantifying language to measure firms' fundamentals. *Journal of Finance*. 63,1437-1467.
- Thai Credit Guarantee Cooperation. (2017). *Market for Alternative Investment (mai)*. Retrieved March, 2017. from <http://www.tcg.or.th/>.
- The Stock Exchange of Thailand. (2018). *Phantha kit læ wisaitthat [Mission & Vision]*. Retrieved February 2018, from <https://www.set.or.th/mai/th/about/vision.html>.
- Thongchai, C., Phomlaphatrachakom, K., and Phankasem, S. (2018). Audit flexibility management competency and audit success: evidence from governmental auditors in Thailand. *Journal of Accountancy and Management*. 10(3),185-198.
- TFAC (Federation of Accounting Professions Under The Royal Patronage of His Majesty The King). (2017). *Rāīngān khōṇg phū sōṇ banchī bāēp mai chuāi phāēm khwām prōṅsai nai kāntruatsoṇ ngōp kānngāēn [The new auditor's report: Greater Transparency into the financial statement audit]*. Retrieved March 2017, from <http://www.tfac.or.th/upload/9414/48XZM7P3Ca.pdf>.
- TFAC (Federation of Accounting Professions Under The Royal Patronage of His Majesty The King). (2019). *Matṭrathān kān sōṇ banchī rahat chetrot'et kānsūsān rūāng samkhan nai kāntruatsoṇ nai rāīngān khōṇg phū sōṇ banchī rap 'anuyāt [TSA701 Communicating Key Audit Matters in the Independent Auditor's Report]*. Retrieved June 2019, from <http://www.fap.or.th/upload/9414/4x9uV7CGE1.pdf>.